

Landelijke verkenning invulling Veilig in en om school (VIOS)

Samenvatting

2025

MEHLBAUM

 KA Research

www.mehlbaumonderzoek.nl

Opzet en invulling

Opzet

In opdracht van de gemeente Arnhem en de gemeente Den Haag is verkennend onderzoek uitgevoerd naar de wijze waarop Veilig in en om School (VIOS), of een andere integrale schoolveiligheidsaanpak, wordt uitgevoerd in verschillende gemeenten. Het onderzoek is uitgevoerd in 12 gemeenten¹, waarbij in totaal 41 respondenten zijn gesproken en drie schoolveiligheidsoverleggen zijn bijgewoond. Daarnaast is documentatie over de aanpakken geanalyseerd. Het veldwerk is uitgevoerd in de periode 1 januari 2025 tot en met 1 juni 2025.

Invulling

Uit het onderzoek blijkt dat er geen uniforme, landelijke VIOS-methodiek is. Gemeenten met VIOS verschillen in de wijze waarop ze hier invulling aan geven. Daarnaast zijn er gemeenten die niet de term VIOS hanteren, maar wel een integrale schoolveiligheidsaanpak hebben die gericht is op het versterken van ketensamenwerking onder gemeentelijke regie. Om de gevonden aanpakken te vatten hanteren we hierna de overkoepelende term integrale schoolveiligheidsaanpak. Verschillende elementen kunnen in een gemeente onderdeel uitmaken van een dergelijke aanpak, zoals:

- Stimuleren schoolveiligheidsplan.
- Kernteam(overleg).
- Signaleringsoverleg.
- Coördinatoren/projectleiders (gemeente of extern).
- Overkoepelende schoolveiligheidsoverleggen.
- Operationeel Team Schoolveiligheid.
- Convenanten.

Gerelateerde elementen die ingezet worden op scholen ter verbetering van de schoolveiligheid zijn onder andere jongerenwerk op school, inzet straatcoaches rondom schooltijden en het aanstellen van veiligheidscoördinatoren op en door school.

¹ Amsterdam, Arnhem, Den Haag, Delft, Eindhoven, Groningen, Leiden, Leidschendam-Voorburg, Parkstad, Rotterdam, Zaanstad en Zwolle.

Hoofdmodellen

In ons onderzoek hebben we een viertal onderscheidende hoofdmodellen gevonden van integrale schoolveiligheidsaanpakken. Deze zijn hieronder beschreven met de hoofdelementen.

1

Het Amsterdamse model

Coördinator Jeugd & Veiligheid, Operationeel Team
Schoolveiligheid (OTSV), overkoepelend schoolveiligheidsoverleg.

2

Het Arnhemse model

Kernteam(overleg) en signaleringsoverleg per school, externe
veiligheidscoördinator, schoolveiligheidsplan, jongerenwerk op school.

3

Het Delftse model

Overkoepelende schoolveiligheidsoverleggen (operationeel,
tactisch, bestuurlijk/strategisch), convenant.

4

Het Rotterdamse model

Veiligheidsaudits, convenant(netwerk), wijkoverleg,
schoolveiligheidsplannen.

Andere gemeenten met een integraal schoolveiligheidsbeleid geven hun beleid vorm naar voorbeeld van één van deze modellen, of zijn gestart met één of meerdere elementen (zoals het starten met een overkoepelend schoolveiligheidsoverleg). Ook zijn er gemeenten die (nog) geen integraal schoolveiligheidsbeleid hebben, maar dit wel beogen.

Opbrengsten & werkzame mechanismen

Opbrengsten

Het is op basis van dit onderzoek niet mogelijk om te bepalen wat het daadwerkelijke effect is van de integrale schoolveiligheidsaanpak op de veiligheids(beleving) op school, op leerlingen of de wijk. Wel wordt door een deel van de respondenten een positief effect ervaren en hebben we casusvoorbeelden gevonden van positieve uitkomsten op of om school, of bij individuele leerlingen. De belangrijkste ervaren overkoepelende opbrengsten van het integrale veiligheidsbeleid zijn:

- Verbeterde samenwerking.
- Meer kennis en bewustwording over veiligheidsproblematiek en interventies.
- Concrete activiteiten en initiatieven, zoals trainingen voor leerlingen of docenten.

Werkzame mechanismen

De ervaren opbrengsten verschillen per gemeente en zijn afhankelijk van de wijze waarop de aanpak wordt uitgevoerd en de werkzame mechanismen tot uiting komen. De belangrijkste geïdentificeerde werkzame bestanddelen voor de opbrengsten zijn:

- Gemeentelijke regie.
- Bij elkaar brengen van samenwerkingspartners.
- Invulling door de deelnemers (actiegericht en integrale instelling).
- Rol van een kwartiermaker, schoolveiligheidscoördinator of projectleider die aanpak coördineert en aanjaagt.

Het vraagt een tijdsinvestering van alle partners om te komen tot een duurzame samenwerking.

Advies

1

Voortzetten en doorontwikkelen

De ervaren positieve opbrengsten laten de meerwaarde zien van integrale schoolveiligheidsaanpakken. Scholen en gemeenten kunnen veel van elkaar leren, hoewel de inzet van interventies maatwerk blijft. Het is belangrijk om de opbrengsten te monitoren en de aanpak zo nodig bij te sturen.

Werkzame mechanismen

Voor integrale schoolveiligheidsaanpakken is het van belang dat er sprake is van gemeentelijke regie, bij elkaar brengen van samenwerkingspartners uit verschillende domeinen, actieve deelname van de partners en een bekwame projectleider of coördinator.

2

3

Basiselementen

Basiselementen zijn een actueel schoolveiligheidsplan, periodiek overleg met samenwerkingspartners en een overkoepelende projectleider of coördinator. Versterkende elementen zijn o.a. signaleringsoverleggen, jongerenwerk op school en een veiligheidscoördinator op school.

Landelijk faciliteren

Scholen hebben advies nodig over het opzetten van een integrale veiligheidsaanpak. Een landelijk contactpunt en overzicht van beschikbare trainingen en andere instrumenten helpt scholen om aan de slag te gaan.

4

Vragen of meer weten?

Shanna Mehlbaum (hoofdonderzoeker)

shanna@mehlbaumonderzoek.nl

06-48505790